

Vier keer is gelukki bij lockdown

Op 8 juni schreef ik op de ESB-website een wat bozige oproep (Lukkezen, 2020). Twee voorgenomen publicaties met daarin maatschappelijke kosten-batenanalyses van de coronamaatregelen gingen op verzoek van de auteurs niet door. Een van de auteurs gaf wat dat betreft ‘externe druk’ op, de ander ‘onzekerheid over de uitkomsten’.

Ik begreep deze persoonlijke overwegingen van de auteurs, maar vond ook dat economie als discipline wel zo’n analyse zou moeten kunnen bieden. Een maatschappelijke kosten-batenanalyse is namelijk de heilige graal voor de beleids-econoom (Renes en Romijn, 2013). En niet omdat die onvindbaar is, maar omdat zo’n analyse de voors en tegens structureert en ze onder eenzelf-

de noemer brengt, waardoor er thuis, in de talkshows én in het Catshuis een rationelere discussie mogelijk wordt.

Niet iedereen voert deze discussie graag; het afwegen van levens, levenskwaliteit en economie is een netelige kwestie. Ira Helsloot, die de noodzaak van het maken van zo’n afweging al sinds maart in publieke optredens benoemt, krijgt regelmatig verwensingen naar zijn hoofd (Volkskrant, 2020). Desalniettemin is het wel nodig.

Dit themanummer

Ik ben dan ook heel blij dat we u nu dit ESB-themanummer met daarin maar liefst twee maatschappelijke kosten-batenanalyses van lockdownmaatregelen kunnen aanbieden (en dat zijn er met de twee ingetrokken artikelen samen vier). De analyses zijn gemaakt door Bas Kolen, een risico-expert die onderzoek doet aan de TU Delft en ook onderzoeksdirecteur is bij een adviesbureau op het gebied van waterveiligheid, en door Paul Frijters, een econoom die zijn onderzoek over geluk en welzijn in de internationale toptijdschriften geplaatst weet te krijgen.

Kolen past zijn kennis over maatschappelijke kosten-batenanalyses – die hij ontwikkeld heeft voor evacuatiebeslissingen bij dreigende dijkdoorbraken – toe op de vraag of de intelligente lockdown die op 23 maart was ingesteld, verstandig was met zowel de kennis van toen, als die van nu. Hij vindt dat de lockdown dit voorjaar verdedigbaar was, zeker met de kennis van toen, maar waarschuwt dat dit waarschijnlijk nu niet langer het geval is. De kosten van lockdowns blijven oplopen naarmate ze langer voortduren, terwijl de baten gelijk blijven.

Frijters zoomt uit, en kijkt behalve naar de gezondheids- en economische schade ook naar de gevolgen van de beperkende maatregelen voor het psychische welbevinden en de levenste-

Maatschappelijke kosten-batenanalyse als spiegel

BAS HARING

502

Een eerste kwantitatieve analyse van de Nederlandse coronamaatregelen

BAS KOLEN

504

Vanuit geluk bezien zijn de kosten van een lockdown veel hoger dan de baten

PAUL FRIJTERS

508

Kosten en baten van lockdowns blijven onzeker

CARL KOOPMANS

514

Analyses vormen startpunt van inhoudelijke discussie over coronabeleid

NIEK MOUTER, SANDER BOXEBELD EN JOB VAN EXEL

516

Bij corona is de rule of rescue aan het werk

PIETER VAN BAAL

519

g ook scheepsrecht nanalyses

vredenheid. Vanuit zijn perspectief zijn de kosten van lockdowns een veelvoud van de baten, en zou het verstandiger zijn als de overheid erop in zou zetten om de bevolking op een goede manier om te laten gaan met een coronabesmetting en de angst daarvoor.

Totstandkoming

Voordat deze artikelen gepubliceerd konden worden, moest er eerst een klassieke zoekfrictie worden opgelost. Zowel Kolen als Frijters hadden dit voorjaar al een aantal onderliggende berekeningen gemaakt, maar waren niet op de hoogte van de vraag naar zo'n maatschappelijke kosten-batenanalyse bij ESB. Andersom waren wij niet op de hoogte van hun werk. De aandacht van de NOS voor dit onderwerp op hun website en in een podcast bracht ons bij elkaar (NOS, 2020a; 2020b).

Ook wilde de redactie, juist vanwege de maatschappelijke druk bij publicatie, niet over één nacht ijs gaan. We hebben daarom vier experts, elk met een eigen invalshoek, gevraagd om commentaar te leveren op de conceptanalyse en bij het uiteindelijke resultaat een bespiegeling te schrijven.

Kritiek

Die bespiegelingen staan ook in dit themanummer. Carl Koopmans, die zich op de gebruikte methode richt, en Niek Mouter, die kijkt naar de gebruikte rekeneenheid, wijzen de lezers op de punten waar de kosten-batenanalyses beter zouden kunnen. Met name Koopmans is kritisch, zeker op de geluksaanpak van Frijters die voor Nederland ongebruikelijk is.

De twee andere bespiegelingen van Pieter van Baal en Bas Haring staan stil bij de vraag waarom het toch te verdedigen is om voor een lockdown te kiezen als de kosten daarvan volgens een analyse hoger zijn dan de baten ervan.

Van Baal wijst daarbij op het idee dat we het onmenselijk lijken te vinden om mensen in acute nood niet te helpen, ook al zijn de kosten daarvan zeer hoog, Haring wijst op het belang van principes.

Ongetwijfeld is er nog meer terechte kritiek, en kunnen de analyses beter worden uitgevoerd. Maar de analyses doen wel wat ze moeten doen, namelijk: kosten en baten structureren, onder één noemer brengen, en zo een uitgangspunt bieden voor een goed rationeel gesprek over de wenselijkheid van de lockdown. Het is de hoogste tijd om dat nu te voeren!

Literatuur

Lukkezen, J. (2020) *Driemaal is scheepsrecht bij lockdownanalyses*. ESB Blog, 8 juni.

NOS (2020a) *Economen willen weten: hoeveel betalen we nu voor het redden van een leven?* Artikel op nos.nl, 22 september.

NOS (2020b) *Op zoek naar de verdwenen coronaberekening (So2)*. Podcastaflevering #3. Te vinden op open.spotify.com.

Romijn, G. en G. Renes (2013) *Algemene leidraad voor maatschappelijke kosten-batenanalyse*. CPB en PBL.

De Volkskrant (2020) *Bij tbc draaide de samenleving ook door. Interview met Ira Helsloot*. De Volkskrant, 2 november.

JASPER LUKKEZEN
Hoofdredacteur
lukkezen@economie.nl